

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού
Γενική Γραμματεία Θρησκευμάτων

**ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΖΑΚΥΝΘΟΥ**

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΜΝΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΙΜΗΣ

*«Το ολοκάτωμα στη νήσο των δικαίων.
Ιστορία, εκπαίδευση και διαπολιτισμικότητα»*

80
Χρόνια

από τη Διάσωση της Εβραϊκής Κοινότητας της Ζακύνθου

1-3 Φεβρουαρίου 2024
Νέο Δημοτικό Θέατρο Ζακύνθου

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΔΗΜΑΡΧΟΣ
ΛΟΥΚΑΣ ΚΑΡΡΕΡ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΔΗΜΕΡΙΔΑΣ

«Το ολοκαύτωμα στη νήσο των δικαίων. Ιστορία, εκπαίδευση και διαπολιτισμικότητα»

Οργάνωση

Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ζακύνθου / Γενική Γραμματεία Θρησκευμάτων
του Υπουργείου Παιδείας

Συνδιοργάνωση

- Τμήμα Ιστορίας – Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Πατρών
- Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο
- Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδας
- Δήμος Ζακύνθου
- Διεύθυνση Β/θμιας Εκπαίδευσης Ζακύνθου
- ΑΧΕΠΑ Ζακύνθου
- Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζακύνθου
- Πολιτιστικός Σύλλογος Ζακύνθου «Ούγο Φώσκολος»
- Εργαστήριο Φιλοσοφικών Ερευνών για τις Επιστήμες, την Τεχνολογία και τον Πολιτισμό (ΕΦΕΕΤΠ), Τμήμα Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Φόρουμ Διαπολιτισμικού Διαλόγου και Μάθησης (Εργαστήριο Κοινωνιολογίας και Εκπαίδευσης, ΤΕΕΑΠΗ), Πανεπιστήμιο Πατρών

Ζάκυνθος, 1 - 3 Φεβρουαρίου 2024

Χώρος Υλοποίησης: Νέο Δημοτικό Θέατρο Ζακύνθου

Πέμπτη, 1 Φεβρουαρίου 2024

08:30-09:30 Προσέλευση/Εγγραφές

09:30-10:15 Χαιρετισμοί

ΕΝΑΡΞΗ -ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

Υπουργός Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού
Πρόεδρος Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου (ΚΙΣ)
Μητροπολίτης Ζακύνθου
Μητροπολίτης Δωδώνης
Δήμαρχος Ζακύνθου
Βουλευτής Ζακύνθου
Πρόεδρος Τμήματος Ιστορίας – Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Πατρών
Διευθυντής Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης Ζακύνθου
Διευθυντής Πρωτοβάθμιας Εκπ/σης Ζακύνθου
Ελκανά (Νούλη) Τσεζάνα (Ο κ.Τσεζάνα ήταν 13 ετών την περίοδο 1943-1944 στη Ζάκυνθο και είναι ο τελευταίος Εβραίος επιζών, στην Ελλάδα αυτής της περιόδου).
Βιντεοσκοπημένο μήνυμα (ή live streaming) της Λένας Καρρέρ, κόρης του Ιστορικού Δημάρχου Ζακύνθου Λουκά Καρρέρ

Προεδρείο

Κατσιμπελης Αθανάσιος, Λεμονίδου Έλλη, Φίλιππος Συνετός

10:15-10:30

**«Ένα Σαββάτο βράδυ» Αρέκια (Ζακυνθινό τραγούδι)
3ο Δ.Σ. Ρίζας (ΣΤ΄ τάξη, 38 μαθητές)**

Εναρκτήρια Ομιλία Διημερίδας

10:30-10:45

**«Ταξίδι μνήμης για την κατανόηση του παρελθόντος και
αφύπνιση της γνώσης»**

Παναγιωτόπουλος Γιώργος
Αν. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πατρών
Πρόεδρος Οργανωτικής Επιτροπής

Εισηγήσεις - Ομιλίες

10:45-11:00

**«Το Ολοκαύτωμα στην ιστοριογραφία, τη Δημόσια Ιστορία
και την ιστορική εκπαίδευση»**

Εισηγήτρια: Έλλη Λεμονίδου, Αν. Καθηγήτρια, Πρόεδρος
Τμήματος Ιστορίας – Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

11:00-11:15

**«Το Ολοκαύτωμα και το επιχείρημα περί «κοινοτοπίας του
κακού»: Η «υπόθεση Άιχμαν» στη Χάνα Άρεντ»**

Εισηγήτρια: Μαγγίνη Γκόλφω, Καθηγήτρια,
Τμήμα Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Διάλειμμα

11:45-12:00

**«Ένα πρώιμο μανιφέστο αντι-εβραϊσμού: Από το αγιολογικό
μυθιστόρημα του Βίου Βασιλείου του Νέου (10ος αιώνας)»**

Εισηγητής: Μεράντζας Χρήστος, Αν. Καθηγητής, Τμήμα
Ιστορίας-Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

12:00-12:15

**«(Μετα)μνήμη και εθνική ταυτότητα.
Από τη λήθη στη συμπερίληψη»**

Εισηγήτρια: Αρβανίτη Ευγενία, Αν. Καθηγήτρια,
Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής
στην Προσχολική Ηλικία, Πανεπιστήμιο Πατρών

12:15-12:30

**«Παγκόσμια ιδιότητα του πολίτη και πολυπολιτισμικά
εκπαιδευτικά περιβάλλοντα»**

Εισηγήτρια: Δρ Καρανικόλα Ζωή, ΕΔΙΠ, Τμήμα Ιστορίας-
Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών, ΣΕΠ LRM ΕΑΠ

12:30-12:45

**«Ονειρευόμαστε όπως οι Ζακυνθινοί»
(Σωματικό θέατρο)**

6ο Δ.Σ. Ζακύνθου, 1ο Δ.Σ. Ρίζας, 3ο Δ.Σ. Ρίζας, Δ.Σ. Γερακαρίων
(60 μαθητές),
Θεατρολόγος Κατερίνα Ζουπάνου

12:45-13:00

**«Γλώσσα Σκοπέλου. Η σωτηρία Εβραίων στην Κατοχή στη
Γλώσσα Σκοπέλου. Η φιλανθρωπία στην πράξη»**

Εισηγητής: Απόστολος Τζαρός, Διδάκτωρ Πανεπιστημίου
Στρασβούργου, Διευθυντής Γυμνασίου

13:00-13:15

**"Ανιχνεύοντας το γενεαλογικό δένδρο των Εβραίων της
Ζακύνθου με νέες τεχνολογίες»**

Εισηγήτρια: Δρ Αδαμαντία Παναγοπούλου
Μεταδιδακτορική ερευνήτρια Πανεπιστημίου Βαρκελώνης

ΕΠΙΣΗΜΟ ΓΕΥΜΑ ΠΡΟΣ ΤΙΜΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΩΝ

17:00-19:00

**Εργαστήρια σχολείων και δράση με τίτλο:»Διδάσκοντας
το Ολοκαύτωμα μέσω του Κινηματογράφου”**

Συντονίστρια - Εισηγήτρια Εργαστηρίου: Λεμονίδου Έλλη,
Αν. Καθηγήτρια, Πρόεδρος Τμήματος Ιστορίας Αρχαιολογίας
Πανεπιστημίου Πατρών

19:00-20:00

**Προβολή ταινίας : Το τραγούδι της ζωής
(Τώνης Λυκουρέσης, 2001)**

Σχολιασμός και συζήτηση με τον Τώνη Λυκουρέση

ΕΠΙΣΗΜΟ ΔΕΙΠΝΟ ΠΡΟΣ ΤΙΜΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΩΝ

Παρασκευή, 2 Φεβρουαρίου 2024

08:30-09:00

Προσέλευση

Προεδρείο

Καρακώστα Κωνσταντίνα, Πόθος Διονύσιος,
Νικολόπουλος Διονύσιος

09:00-09:15

**«Ο θρίαμβος της Δικαιοσύνης»
(Κείμενα-μαρτυρίες + Τραγούδι)** Δ.Σ. Κατασταρίου
(Ε΄ τάξη, 11 μαθητές), Μωραΐτη Παναγιώτα ΠΕ70

Εισηγήσεις – Ομιλίες

09:15-09:30

**«Η τοπογραφία της μνήμης του Ολοκαυτώματος
στην Ελλάδα: σιωπές και καταχρήσεις»**

Εισηγητής: Τενεκετζής Αλέξανδρος, Επ. Καθηγητής,
Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

09:30-09:45

**«Η μελέτη του Ολοκαυτώματος ως τραυματικό
και συγκρουσιακό γεγονός»**

Εισηγήτρια: Καρακώστα Κωνσταντίνα, Επ. Καθηγήτρια,
Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

09:45-10:00

**«Προς μια συμπεριληπτική και ισότιμη εκπαίδευση:
Αναγκαιότητα και συνάμα πρόκληση»**

Εισηγήτρια: Μανώλη Πολυξένη, Επ. Καθηγήτρια, Τμήμα
Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική
Ηλικία, Πανεπιστήμιο Πατρών

10:00-10:15

«Διαχείριση ιστορικής μνήμης στον ψηφιακό κόσμο»

Εισηγητής: Κουκόπουλος Δημήτρης, Αν. Καθηγητής, Τμήμα
Ιστορίας-Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

10:15-10:30

**«Η ανάδειξη της σημασίας του να είσαι «Δίκαιος των Εθνών»
ως αφορμή μνήμης και ως πηγή μηνυμάτων για το σήμερα
και το αύριο: διεθνή παραδείγματα»**

Εισηγήτρια: Δρ Πυρπύλη Σπυριδούλα, ΕΔΙΠ, Τμήμα Ιστορίας-
Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

Διάλειμμα

11:00-11:15

«Το ολοκαύτωμα στη Λογοτεχνία: Μία πρόταση διδασκαλίας»

Εισηγήτρια: Δρ Σταμούλη Αλεξία, ΕΔΙΠ, Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

11:15-11:30

«Σκοντάφτοντας στη μνήμη» - Μια διαθεματική διακρατική και διατμηματική δράση του Ελληνικού Δ.Σ του Ντύσσελντορφ στο πλαίσιο της διδασκαλίας για το Ολοκαύτωμα

Εισηγήτρια: Τσολοπούλου Ευγενία, Εκπαιδευτικός Γερμανικής Γλώσσας-ΠΕ07

11:30-11:45

«Η ιστορική μνήμη στοιχείο κοινωνικής συνοχής»

Εισηγητής: Δρ Ρουμπίδης Χρήστος, Διευθυντής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δυτ. Θεσσαλονίκης

11:45-12:00

«Ολοκαύτωμα. Δράσεις στη Β/θμια Εκπαίδευση»

Εισηγητές: Καραγεωργόπουλος Βασίλειος, Εκπαιδευτικός-ΠΕ04.01
Πετροπούλου Μαρία, Εκπαιδευτικός - ΠΕ 86

12:00-12:15

«Τα Εβραϊκά σχολεία στη Θεσσαλία»

Εισηγητής: Κόκκορης Χρήστος, Εκπαιδευτικός- ΠΕ70,
3ο Δ.Σ. Ζακύνθου (Άμμου)

12:15-12:30

«Η Εβραϊκή κοινότητα των Ιωαννίνων»

Εισηγήτρια: Δρ Μπέση Μαρίνα, Περιφερειακή Διευθύντρια
Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ηπείρου.

12:30-12:45

«Διδακτικό Σενάριο: Μια ιστορία θάρρους και ανθρωπισμού για ένα καλύτερο κόσμο».

Εισηγήτρια: Κουζούλη Σοφία, Σύμβουλος Εκπαίδευσης Αγγλικής Γλώσσας (ΠΕ06), Ηλείας, Ζακύνθου, Κεφαλληνίας και ομάδας σχολείων Αχαΐας

12:45-13:00

"Η ανταρσία του μικρού ποιητή για την κατάργηση του Γκέτο των Εβραίων στη Ζάκυνθο"

Εισηγήτρια: Πομώνη Ανδριάννα, Ιστορικός Πολιτιστικός Σύλλογος Ζακύνθου «Ούγο Φώσκολος»

13:00-13:15

**«Το νησί των Δικαίων» (Βίντεο)
4ο Δ.Σ. Ζακύνθου (ΣΤ' τάξη, 44 μαθητές)**

18:00-19:00

«Οι Ζακυνθινοί Εβραίοι, 15ος αι.-20ος αι.»
Ομιλία και διαδραστική συζήτηση με τον συγγραφέα
Εισηγητής: Βίτσος Διονύσης, Συγγραφέας - Ερευνητής

19:00-20:00

Προβολή κινηματογραφικής ταινίας *Life will smile*
σε σκηνοθεσία του Στάθη Πριόβολου

Σάββατο, 3 Φεβρουαρίου 2024

**Επίσκεψη των συμμετεχόντων στην Διημερίδα
στο Εβραϊκό Νεκροταφείο και στην συναγωγή
της Ζακύνθου.**

**Δράσεις στην πλατεία Αγίου Μάρκου με τη συμμετοχή
μαθητών/τριών και εικαστικά δρώμενα με θέμα την
Ειρήνη και την καταπολέμηση των διακρίσεων.**

Λήξη Επιστημονικής Διημερίδας και Εκδηλώσεων Μνήμης και Τιμής

ΕΙΣ ΤΟΝ ΧΩΡΟΝ ΤΟΥΤΟΝ
ΥΠΗΡΧΕ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1953 Μ.Χ.
Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΒΡΑΪΚΗ ΣΥΝΑΓΩΓΗ
ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΤΟ ΕΤΟΣ
1489 Μ.Χ. ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΣΕΙΣΜΟΝ
ΤΟ ΕΤΟΣ 1953 ΚΑΤΕΣΤΡΑΦΗΣΑΝ
ΔΥΟ ΣΥΝΑΓΩΓΑΙ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ
ΕΝΕΤΟΙΧΙΣΑΝ ΤΗΝ ΕΠΙΓΡΑΦΗΝ
ΤΑΥΤΗΝ ΕΙΣ ΕΝΔΕΙΞΙΝ ΒΑΘΕΙΑΣ
ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΑ-
ΟΝ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΟΣΤΙΣ ΤΟ-
ΣΟΝ ΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΡΕΞΕ ΚΑΙ
ΤΟΥΣ ΠΕΡΙΘΑΛΨΕ ΔΙΩΚΟΜΕ-
ΝΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΖΟΦΕΡΑΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΝ ΤΗΣ ΝΑΖΙΣΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΟΧΗΣ 1943 - 44

ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΘΑ ΕΝΘΥΜΩΝΤΑΙ
ΟΤΙ ΕΔΩ ΥΠΕΡΗΚΡΙΞΕ ΤΗΝ ΑΝΕΞΗΘΡΗΣΚΕΙΑΝ
Ο ΟΥΓΟΣ ΦΩΞΚΟΛΟΣ
ΕΙΣ ΗΛΙΚΙΑΝ ΕΝΝΕΑ ΕΤΩΝ

Site of the Jewish Synagogue of Zakynthos, erected in 1489 and destroyed by an earthquake in 1953.
This plaque is a token of gratitude to the people of Zakynthos for their help in saving the island's entire Jewish population during the Nazi occupation (1943-1944). It also commemorates the leading role played in this unique, in occupied Europe, achievement by Bishop Christostomos and Mayor Louka Karrer.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού
Γενική Γραμματεία Θρησκευμάτων

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΖΑΚΥΝΘΟΥ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΜΝΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΙΜΗΣ

*«Το ολοκάτωμα στη νήσο των δικαίων.
Ιστορία, εκπαίδευση και διαπολιτισμικότητα»*

80
Χρόνια

από τη Διάσωση της Εβραϊκής Κοινότητας της Ζακύνθου

1-3 Φεβρουαρίου 2024
Ζακύνθος

ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ: ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΦΟΥΡΝΟΓΕΡΑΚΗΣ

